

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Andra kammaren.

Nr 4.

Fredagen den 20 januari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet motionen nr 32 av herr *Jönsson* i Fridhill *m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 33 av herr *Jönsson* i Fridhill;

till tillfällig utskott motionen nr 34 av herr *Hage*;

till konstitutionsutskottet motionerna nr 35 och 36 av herr *Hage*;
samt

till behandling av lagutskott motionen nr 37 av herr *Hage*.

§ 2.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Starbäck m. fl.*, nr 38, om anslag till frivilliga övningar med landstormen;

herr *Björkman* i Norrköping *m. fl.*, nr 39, om höjning av det i statsverkspropositionen under rubriken populärvetenskapliga föreläsningar äskade anslag;

herr *Holmgren m. fl.*, nr 40, om anslag till löne- och pensionsförbättring för arméns och marinens reservstater;

herrar *Holmgren* och *Kloo*, nr 41, om anslag till inredande av bostadslägenheter och samlingslokal åt arbetare vid flottans varv i Karlskrona;

herr *Björnberg*, nr 42, om användande av viss del utav de anslag, som beviljas för arbetslöshetens bekämpande, till att möjliggöra skapande av egna hem och bedrivande av mindre jordbruk;

herrar *Svensson* i Grönvik och *Johanson* i Hörninge, nr 43, om anvisande av visst belopp till beredande av möjlighet för arbetslösa att komma i åtnjutande av eget hem med jordbruk;

herr *Sehlin*, nr 44, om anslag till beredande av möjlighet till skolgång för vissa fattiga barn i Laxsjö församling *m. m.*;

herr *Olofsson* i Digernäs, nr 45, om efterskänkande av statens fordran av entreprenörerna för uppförande av två jägmästarebostäder;

herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.*, nr 46, om ökad utlåning från egna hemslånefonden för jordbrukslägenheter;

herr *Jeppsson*, nr 47, om viss ändring i gällande grunder för förvaltningen av kronans domäner;

herr *Osberg m. fl.*:

nr 48, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande av kvarnverk vid statens spannmålslagerhus; och

nr 49, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående införande av obligatorisk hundskatt för hela riket;

herr *Leffler*, nr 50, om ändring av rubrikerna nr 359 och 360 i tulltaxan;

herr *Magnusson* i Tumhult, nr 51, om ändrad lydelse av § 10 i instruktionen för riksdagens revisorer av stats-, banko- och riksgäldsverken;

herr *Waldén*, nr 52, om gratifikation åt extra portvakten Gustaf Adolf Jonssons änka;

herr *Borggren*, nr 53, om årligt understöd åt extra vagn- och stallkarlen Sven Petter Pålssons änka;

herr *Karlsson* i Vadstena, nr 54, om tilläggs pension åt förre vaktmästaren Gustaf Alfred Brodén;

herrarna *Knutsson* och *Hage*, nr 55, om ändring i grunderna för beräkandet av pension åt vissa f. d. stationsinspektorer och stationsmästare;

herr *Knutsson*, nr 56, om tilläggs pension åt f. d. förste stations-skrivaren Carl Leonard Törneblad;

herr *Carlström* i Helgagård, nr 57, om pension åt förre postförelaren Johannes Johansson;

herr *Anderson* i Råstock, nr 58, om gottgörelse åt källarmästaren Olof Jönsson för förlust å restaurangrörelse i riksdagshuset;

herr *Hedlund* i Häste, nr 59, om pension åt distriktsveterinären Erik Alfred Bergstrands änka;

herr *Lindley*, nr 60, om årligt understöd åt grindvakterskan Anna Hansson Hall;

herr *Granath*, nr 61, om årligt understöd åt vaktkonstapeln Carl Johan Johanssons änka;

herr *Billqvist*, nr 62, om pensioner åt fem änkor efter i kronans tjänst vid Karlsborg anställda män;

herr *Olsson* i Blädinge, nr 63, om tillägg till 40 § i lagen om fattigvården;

herr *Olofsson* i Digernäs, nr 64, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående möjliggörande av försäljning i vissa fall utav med kvarstad belagd lös egendom;

herr *Lundén m. fl.*, nr 65, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i avseende å uppbörden av grundavgifterna för den allmänna pensionsförsäkringen;

herr *Johansson* i Edsbyn, nr 66, om skrivelse till Kungl. Maj:t

angående ändring i avseende å uppbördén av avgifterna för den allmänna pensionsförsäkringen;

herr *Kinmanson*:

nr 67, med förslag till lag om vissa inskränkningar i avseende å tiden för arbetets förläggning i bagerier och konditorier; och

nr 68, om införande av effektiv kontroll över kammarledamöternas närvaro vid riksdagens arbetsplena; samt

herr *Uddenberg* i Varberg, nr 69, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beviljande av statsbidrag till avlöning av vissa övningslärare vid folkskolorna.

Samtliga dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

Bankoutsrottets memorial, nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutsrottet avgivna berättelse; och

riksdagens kanslideputerades memorial, nr 1, angående antagande av tjänstemän i riksdagens kansli.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Pettersson</i> i Södertälje	under den 21 jan.,			
» <i>Jönsson</i> i Boa	» 8 dagar fr. o. m.	den 21 jan.		
» <i>af Ekenstam</i>	» 5 »	» 23 »		
» andre vice talmannen				
» <i>Nilsson</i>	» 2 »	» 27 »		
» <i>Uddenberg</i> i Varberg	» 5 »	» 21 »	och	
» <i>Leffler</i>	» 4 »	» 21 »	.	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,14 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 21 januari, f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 16 innevarande januari.

§ 2.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 38, av herr *Starbäck m. fl.*;

nr 39, av herr *Björkman* i Norrköping *m. fl.*;

nr 40, av herr *Holmgren m. fl.*;

nr 41, av herrar *Holmgren* och *Kloo*;

nr 42, av herr *Björnberg*;

nr 43, av herrar *Svensson* i Grönvik och *Johanson* i Hörninge; och

nr 44, av herr *Sehlin*;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 45, av herr *Olofsson* i Digernäs;

nr 46, av herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.*;

nr 47, av herr *Jeppsson*; och

nr 48, av herr *Osberg m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 49, av herr *Osberg m. fl.*; och

nr 50, av herr *Leffler*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 51, av herr *Magnusson* i Tumhult;

nr 52, av herr *Waldén*;

nr 53, av herr *Borggren*;

nr 54, av herr *Karlsson* i Vadstena;

nr 55, av herrar *Knutsson* och *Hage*;

nr 56, av herr *Knutsson*;

nr 57, av herr *Carlström* i Helgagård;

nr 58, av herr *Anderson* i Råstock;

nr 59, av herr *Hedlund* i Häste;

nr 60, av herr *Lindley*;

nr 61, av herr *Granath*; och

nr 62, av herr *Billqvist*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 63, av herr *Olsson* i Blädinge;

nr 64, av herr *Olofsson* i Digernäs;

nr 65, av herr *Lundén m. fl.*;

nr 66, av herr *Johansson* i Edsbyn; och

nr 67, av herr *Kinmanson*; samt

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 68, av herr *Kinmanson*; och

nr 69, av herr *Uddenberg* i Varberg.

§ 3.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets memorial, nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse.

§ 4.

Vidare föredrogs riksdagens kanslideputerades memorial, nr 1, angående antagande av tjänstemän i riksdagens kansli.

Vad kanslideputerade anmält och hemställt godkändes.

§ 5.

Avgävos följande motioner, nämligen av:

herr *Pehrsson* i Göteborg, nr 70, om reserverande av visst belopp till understödjande av arbetslösa svenska sjömän i främmande länder;

herr *Andersson* i Grimbo *m. fl.*, nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, angående anslag för bekämpande av arbetslösheten;

herr *Olsson* i Ramsta *m. fl.*, nr 72, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 11;

herr *Edén*, nr 73, om anslag till materiell m. m. för vissa institutioner och inrättningar vid Uppsala universitet;

herr *Öberg*, nr 74, om anslag för beredande av möjlighet till skolgång för vissa skolpliktiga barn i de fem norrländska länen;

herr *Holmgren m. fl.*, nr 75, med vissa förslag, åsyftande det frivilliga skytteväsendets främjande;

herr *Nylander m. fl.*, nr 76, angående arbetslöshetens bekämpande;

herr *Jönsson* i Fridhill, nr 77, om anslag till en elektrisk kraftledning från Trollhättan till Lagans kraftverk m. m.;

herr *Persson* i Trången *m. fl.*, nr 78, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till en strafflagskommission;

herr *Nylander*, nr 79, angående postportot för lokalbrev;

herr *Björkman* i Norrköping *m. fl.*, nr 80, om tull å kardbeslag;

herr *Lorichs m. fl.*, nr 81, angående tilläggsstullar å varor från länder med starkt deprecierad valuta;

herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*, nr 82, angående glidande tullsats för vissa slags spannmål *m. m.*;

herrar *Poppius* och *Andersson* i Storegården, nr 83, om höjda fasta tullsats för vissa slag av malen och omalen spannmål;

herr *Leo*:

nr 84, om årligt understöd åt extra verkmästaren Oskar Leonard Hahnes änka; och

nr 85, om pension åt förre soldaten Sven Peter Karlsson Holm;

herr *Jönsson* i Revinge, nr 86, om pension åt stallbetjänten Edward Larssons änka;

herr *Bengtsson* i Norup, nr 87, om pension åt förre postbäraren Per Persson;

herr *Johanson* i Hörninge, nr 88, om ersättning åt Carl Emanuel Olsson för kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

herr *Lindqvist* i Halmstad, nr 89, om skrivelse till Kungl. Maj:t rörande viss ändring i lagen angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungs-beteckning;

herr *Poppius m. fl.*:

nr 90, angående viss garanti åt de svenska sockerfabriksaktiebolagen; och

nr 91, om förlängd giltighet för förordningen angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker;

herrar *Gustafson* i Kasenberg och *Henrikson*, nr 92, om skrivelse till Kungl. Maj:t rörande visst tillägg till förordningen angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett *m. m.*;

herr *Lindmark m. fl.*, nr 93, om räntefrihet för lån från täckdiktningsslånefonden; samt

herr *Anderson* i Råstock, nr 94, angående utskänkning inom riksdagsrestaurangen av spritdrycker, vin och öl.

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Billqvist</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 25 jan.,
» <i>Lindmark</i>	» 8 » » » 25 »
» <i>Björkman</i> i Norrköping	» 2 » » » 23 »
» <i>Hansson</i> i Trollhättan	» 4 » » » 23 »

herr <i>Kristensson</i>	under 2 dagar fr. o. m. den 24 jan.,
» <i>Gustafson</i> i Kasenberg	» 4 » » » 23 »
» <i>Olsson</i> i Ramsta	» 2 » » » 23 »
» <i>Bärg</i> i Katrineholm	» den 23 jan., och
» <i>Johansson</i> i Krogstorp	» 4 dagar fr. o. m. den 23 jan.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11,20 f. m.

In fidem

Per Cronvall.

Lördagen den 21 januari, e. m.

Kl. 7 e. m.

I anledning därav att tiden för avgivande av sådana motioner, som tillhörde ständigt utskotts behandling, med denna dag utginge, voro kammarens ledamöter kallade att jämväl nu sammanträda.

§ 1.

Herr talmannen anmälde, att herr Sjöblom inställt sig vid riksdagen och denna dag intagit sin plats i kammaren.

§ 2.

Herr statsrådet *Akerman* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 17, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris;

nr 18, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri, så ock mot förvärf av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri;

nr 19, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 22 juni 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring m. m.;

nr 20, med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 19 juni 1919 huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas; och

nr 21, med förslag till lag om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom.

Nämnda propositioner bordlades.

§ 3.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Vennerström*, nr 95, om ändrad lydelse av § 19 riksdagsordningen;

herr *Magnusson* i Skövde *m. fl.*, nr 96, om införande av vissa tilläggbestämmelser i § 40 förordningen om kommunalstyrelse i stad;

herr *Lübeck m. fl.*:

nr 97, om anslag till kapitalökning å vattenkraftlånefonden; och nr 98, om anslag till kapitalökning å kraftledningslånefonden;

herr *Hamrin*, nr 99, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, angående anslag för bekämpande av arbetslösheten;

herr *Fjellman m. fl.*, nr 100, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående officerares och underofficerares med vederlikar tjänstgörings-traktamenten;

herr *Lindman m. fl.*:

nr 101, om ersättning åt statens och enskilda järnvägar för genom taxenedsättning förorsakad inkomstminskning; och

nr 102, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, angående anslag för bekämpande av arbetslösheten;

herr *Hagman*, nr 103, om höjning av understöden åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer;

herr *Kilbom m. fl.*:

nr 104, om anslag för bekämpande av arbetslösheten; och

nr 105, om anslag för lindrande av hungersnöden i Ryssland;

herr *Olsson* i Broberg *m. fl.*, nr 106, om anslag till en skaderegleringsfond för Bohusläns fiskareförening för sjöförsäkring;

herr *Nylander m. fl.*, nr 107, om förstärkning av rederilånefonden;

herr *Nylander*, nr 108, om anslag till Comisión Suecia-Argentina;

herr *Osberg m. fl.*, nr 109, om ändring i grunderna för erhållande av bidrag till anskaffande av bostäder åt vissa provinsialläkare;

herr *Johansson* i Edsbyn *m. fl.*, nr 110, om ersättning åt stenhuggaren Johan Svensson för förlust å arbete vid tekniska högskolans nybyggnad;

herr *Dahlén m. fl.*, nr 111, om anslag för igångsättande av helt eller delvis nedlagda industriföretag;

herr *Samuelsson m. fl.*:

nr 112, om anslag för främjande av bostadsproduktionen; och

nr 113, om prolongering av gällande hyresstegringslag;

herr *Lindberg m. fl.*:

nr 114, om anslag för arbetslöshetens bekämpande; och

nr 115, om anslag för anläggning eller förbättring av vägar;

herr *Vennerström*, nr 116, om anslag till arbetarnas bildningsförbund;

herrar *Sävström* och *Hedvall*:

nr 117, om anslag till vissa utbildningskurser för lärare m. fl.;

och

nr 118, om anslag till internationella byrån för alkoholismens bekämpande i Lausanne;

herr *Lindgren m. fl.*, nr 119, om avslag å Kungl. Maj:ts förslag om anslag till förberedande åtgärder för sjön Vänerns reglering;

herr *Lövgren*, nr 120, om anslag för påbörjande såsom nödhjälpsarbete av järnvägsanläggning mellan Morjärv och Kalix;

herr *Lövgren m. fl.*, nr 121, om inställande under åren 1922 och 1923 av alla militära övningar m. m.;

herr *Lindgren m. fl.*, nr 122, angående anslaget till understöd åt offentliga rättshjälpsanstalter;

herr *Andersson* i *Grimbo m. fl.*, nr 123, angående verkställande av muddring i hamnen vid Hönö-Klåva;

herr *Lundén*, nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande ökning av antalet provinsialläkare;

herr *Fjellman m. fl.*, nr 125, om höjda tullsatser för puder, smink och parfymer m. m.;

herr *Westman m. fl.*, nr 126, om höjda tullsatser för vissa animaliska jordbruksprodukter;

herr *Lindman m. fl.*:

nr 127, angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.; och

nr 128, om höjda tullsatser för vissa animaliska jordbruksprodukter;

herr *Olsson* i *Kullenbergstorp m. fl.*, nr 129, angående glidande sockertull;

herrar *Andersson* i *Storegården* och *Laurén*, nr 130, om ändring i formulären till taxeringslängd och deklarationsuppgift;

herr *Sävström m. fl.*:

nr 131, med förslag till lag om folkomröstning angående rusdrycksförbud; och

nr 132, med förslag till lagstiftning i fråga om kommunal omröstning angående medgivande av rätt till detaljhandel med rusdrycker;

herr *Magnusson* i *Skövde m. fl.*, nr 133, om höjda tullsatser för färska päron och äpplen;

herr *Hamrin*, nr 134, om pension åt förre postköraren Karl Alfr. Alfredson;

herr *Holmström* i *Gävle m. fl.*, nr 135, om pensionering av arméns indelta manskap;

herr *Lövgren*, nr 136, om årligt understöd åt förre järnvägsarbetaren Nils Erik Nilsson;

herr *Hansson* i *Bäck*, nr 137, om understöd åt telefonarbetaren Lars Verner Englund's änka;

herr *Lithander*:

nr 138, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående strängare påföljd vid vissa slag av våld mot kvinnor och barn; och

nr 139, om förbud mot s. k. schächtning;

herrar *Kilbom* och *Samuelsson*, nr 140, om ändringar i instruktionen för riksdagens justitieombudsman;

herr *Engberg*, nr 141, om upphävande av andra stycket i 18 kap. 13 § strafflagen;

herr *Wallerius*, nr 142, om ändring i 13 § 2 mom. lagen angående tillsättning av prästerliga tjänster;

herr *Wiklund m. fl.*, nr 143, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning rörande vissa rättsförhållanden mellan grannar i bysamhällen;

herr *Vennerström*:

nr 144, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upphävande av strafflagen för krigsmakten; och

nr 145, om antagande av lag om förlängning av vissa arrendavtal;

herr *Olsson* i Ramsta, nr 146, angående ökad utlåning från egnahemslånefonden;

herr *Sjöblom*, nr 147, om ändring i gällande bestämmelser angående fördelning av skogsvårdsavgifter;

herr *Hermelin*, nr 148, om höjd avlöning åt byrådirektören och ledamoten i stuteriöverstyrelsen;

herr *Nilsson* i Antnäs m. fl.:

nr 149, om förstärkning av Norrbottens läns hushållningssällskaps fond till hästavelns förbättrande inom länet; och

nr 150, angående tilläggsbidrag till vissa från norrländska avdiktninganslaget understödda företag;

herr *Janson* i Kungsör, nr 151, om sänkning av räntan för lån från egnahemslånefonden;

herr *Fjellman m. fl.*, nr 152, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående medgivande att vid offentliga kapplöpningar och travtävlingar anordna vadhållning för allmänheten med s. k. totalisator;

herr *Norman m. fl.*, nr 153, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utsträckning av den tid, inom vilken det åligger skoldistrikt att inrätta fortsättningskola;

herr *Ryberg m. fl.*, nr 154, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beräkandet av det till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex;

herr *Herou m. fl.*, nr 155, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående återbördande till kronan av rekognitionsskogar och under bruk skatteköpta hemman m. m.;

herr *Vennerström*, nr 156, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående återförande till kronan av rekognitionsskogar och till bergshanteringens understöd anslagna skogar; samt

herr *Brännström*, nr 157, om höjning av det utav Kungl. Maj:t begärda anslaget till lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader.

Samtliga dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets memorial, nr 1, med uppgift å vilande förslag till ändringar i grundlagarna; och

jordbruksutskottets memorial, nr 1, i anledning av remiss från första kammaren av väckt motion angående byggande av lämpligt antal vågbrytare å ön Hasslö i Blekinge skärgård.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Lithander</i>	under 8 dagar fr. o. m. den 22 jan.,
> <i>Karlsson</i> i Vätö	> 2 » » » 24 »
> <i>Björkman</i> i Långhem	> 5 » » » 23 »
> <i>Magnusson</i> i Skövde	> 6 » » » 23 »
> <i>Olsson</i> i Gävle	> 6 » » » 25 » och
> <i>Svensson</i> i Långelanda	> 10 » » » 25 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 7,26 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 24 januari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 17 och den 18 innevarande januari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Ledamoten av riksdagens andra kammare lasarettsläkaren *Axel Eurén* är sedan den 19 dennes insjuknad i influensa och tills vidare oförmögen att bevista riksdagssammanträdena, vilket intygas.

Stockholm den 21 januari 1922.

Robert Dahl.

Med. D:r.

§ 3.

Herr statsrådet *Åkerman* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 13, med förslag till sjömanslag och till lag om ändring i vissa delar av sjölagen.

Denna proposition bordlades på begäran.

§ 4.

Föredrogos var för sig och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 17, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris;

nr 18, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri;

nr 19, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 22 juni 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring m. m.;

nr 20, med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 19 juni 1919 huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas; och

nr 21, med förslag till lag om utsträckt rätt att från utmätning få undantagen viss egendom.

§ 5.

Vidare föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande motioner; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 70, av herr *Pehrsson* i Göteborg;

nr 71, av herr *Andersson* i Grimbo *m. fl.*;

nr 72, av herr *Olsson* i Ramsta *m. fl.*;

nr 73, av herr *Edén*;

nr 74, av herr *Öberg*;

nr 75, av herr *Holmgren m. fl.*;

nr 76, av herr *Nylander m. fl.*;

nr 77, av herr *Jönsson* i Fridhill; och

nr 78, av herr *Persson* i Trången *m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 79, av herr *Nylander*;

nr 80, av herr *Björkman* i Norrköping *m. fl.*;

nr 81, av herr *Lorichs m. fl.*;

nr 82, av herr *Olsson* i Kullenbergstorp *m. fl.*; och

nr 83, av herrar *Poppius* och *Andersson* i Storegården;

till bankoutskottet motionerna:

nr 84 och 85, av herr *Leo*;

nr 86, av herr *Jönsson* i Revinge;

nr 87, av herr *Bengtsson* i Norup; och

nr 88, av herr *Johanson* i Hörninge;

till behandling av lagutskott motionen nr 89, av herr *Lindqvist* i Halmstad;

till jordbruksutskottet motionen nr 90, av herr *Poppius m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr 91, av herr *Poppius m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 92, av herr *Gustafson* i Kasenberg och *Henrikson*; och

nr 93, av herr *Lindmark m. fl.*;

till tillfälligt utskott motionen nr 94, av herr *Anderson* i Råstock;

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 95, av herr *Vennerström*; och

nr 96, av herr *Magnusson* i Skövde *m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

- nr 97 och 98, av herr *Lübeck m. fl.*;
- nr 99, av herr *Hamrin*;
- nr 100, av herr *Fjellman m. fl.*;
- nr 101 och 102, av herr *Lindman m. fl.*;
- nr 103, av herr *Hagman*;
- nr 104 och 105, av herr *Kilbom m. fl.*;
- nr 106, av herr *Olsson i Broberg m. fl.*;
- nr 107, av herr *Nylander m. fl.*;
- nr 108, av herr *Nylander*;
- nr 109, av herr *Osberg m. fl.*;
- nr 110, av herr *Johansson i Edsbyn m. fl.*;
- nr 111, av herr *Dahlén m. fl.*; och
- nr 112, av herr *Samuelsson m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionen nr 113, av herr *Samuelsson m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

- nr 114 och 115, av herr *Lindberg m. fl.*;
- nr 116, av herr *Vennerström*;
- nr 117 och 118, av herrar *Sävström* och *Hedvall*;
- nr 119, av herr *Lindgren m. fl.*; samt
- nr 120, av herr *Lövgren*.

Ang. återtagande av en motion.

Vid nu skedd föredragning av motionen nr 121, av herr *Lövgren m. fl.*, om inställande under åren 1922 och 1923 av alla militära övningar m. m., begärdes ordet av

Herr *Lövgren*, som yttrade: Herr talman! Det har visat sig, att vissa formella svårigheter uppkommit vid remissen av denna motion. Jag skall därför, å egna och medmotionärens vägnar, be att få återtaga densamma för att återkomma i annat sammanhang.

Denna anhållan blev av kammaren bifallen.

Härefter föredrogos övriga på bordet liggande motioner; och överlämnades därvid

till statsutskottet motionerna:

- nr 122, av herr *Lindgren m. fl.*;
- nr 123, av herr *Andersson i Grimbo m. fl.*; och
- nr 124, av herr *Lundén*;

till bevillningsutskottet motionerna:

- nr 125, av herr *Fjellman m. fl.*;
- nr 126, av herr *Westman m. fl.*;
- nr 127 och 128, av herr *Lindman m. fl.*;
- nr 129, av herr *Olsson i Kullenbergstorp m. fl.*; och
- nr 130, av herrar *Andersson i Storegården* och *Laurén*;

till behandling av lagutskott motionen nr 131, av herr *Sävström m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 132, av herr *Sävström m. fl.*; och

nr 133, av herr *Magnusson* i Skövde *m. fl.*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 134, av herr *Hamrin*;

nr 135, av herr *Holmström* i Gävle *m. fl.*;

nr 136, av herr *Lövgren*; och

nr 137, av herr *Hansson* i Bäck;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 138 och 139, av herr *Lithander*;

nr 140, av herrar *Kilbom* och *Samuelsson*;

nr 141, av herr *Engberg*;

nr 142, av herr *Wallerius*;

nr 143, av herr *Wiklund m. fl.*; och

nr 144 och 145, av herr *Vennerström*;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 146, av herr *Olsson* i Ramsta;

nr 147, av herr *Sjöblom*;

nr 148, av herr *Hermelin*;

nr 149 och 150, av herr *Nilsson* i Antnäs *m. fl.*;

nr 151, av herr *Janson* i Kungsör; och

nr 152, av herr *Fjellman m. fl.*;

till tillfälligt utskott motionerna:

nr 153, av herr *Norman m. fl.*;

nr 154, av herr *Ryberg m. fl.*;

nr 155, av herr *Herou m. fl.*; och

nr 156, av herr *Vennerström*; samt

till statsutskottet motionen nr 157, av herr *Brännström*.

§ 6.

Konstitutionsutskottets härpå föredragna memorial, nr 1, bordlades åter.

§ 7.

Vidare föredrogs jordbruksutskottets memorial, nr 1, i anledning av remiss från första kammaren av väckt motion angående byggnad av lämpligt antal vågbrytare å ön Hasslö i Blekinge skärgård.

Memorialet lades till handlingarna med förklaring att motionen vore av beskaffenhet att tillhöra statsutskottets behandling.

§ 8.

Herr talmannen tillkännagav, att han låtit uppgöra förslag till fördelning av de motioner, som hänvisats till behandling av tillfälligt utskott; och var detta förslag, som nu upplästes, så lydande:

Förslag till fördelning av de inom andra kammaren väckta motioner, vilka blivit hänvisade till behandling av tillfälligt utskott.

Till behandling av första tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Uddenberg* i Varberg, nr 69, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beviljande av statsbidrag till avlöning av vissa övningslärare vid folkskolorna;

herr *Norman m. fl.*, nr 153, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utsträckning av den tid, inom vilken det åligger skoldistrikt att inrätta fortsättningskola.

Till andra tillfälliga utskottet torde få överlämnas motion av:

herr *Anderson* i Råstock, nr 94, angående utskänkning inom riksdagsrestaurangen av spritdrycker, vin och öl.

Till tredje tillfälliga utskottet torde få överlämnas motion av:

herr *Hage*, nr 34, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående lönetursrätten för viss personal, som från Mora—Vänerns järnväg övergått till statens järnvägar.

Till fjärde tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Månsson* i Backa *m. fl.*, nr 20, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt befattningshavare hos staten av lönevederlag medelst boställen;

herr *Herou m. fl.*, nr 155, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående återbördande till kronan av rekognitionsskogar och under bruk skatteköpta hemman *m. m.*;

herr *Vennerström*, nr 156, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående återförande till kronan av rekognitionsskogar och till bergshandteringens understöd anslagna skogar.

Till femte tillfälliga utskottet torde få överlämnas motioner av:

herr *Kinmanson*, nr 68, om införande av effektiv kontroll över kammarledamöternas närvaro vid riksdagens arbetsplena;

herr *Ryberg m. fl.*, nr 154, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beräkandet av det till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

Förslaget blev av kammaren godkänt.

§ 9.

Avgavs följande motioner, nämligen av:

herr *Osberg m. fl.*, nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 11, angående anslag för bekämpande av arbetslösheten;

herrar *Andersson* i Igelboda och *Borg*, nr 159, i anledning av samma proposition; och

herr *Lövgren m. fl.*, nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 6, med förslag till lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1922 års klass m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets memorial, nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Gustafsson</i> i Örebro	under 3 dagar fr. o. m. den 26 jan.,
» <i>Borggren</i>	» 5 » » » 26 » och
» <i>Paulsen</i>	» 3 » » » 28 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,38 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 25 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 innevarande januari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsmannen Gottfrid Karlsson på grund av sjukdom, influensa epidemica, för närvarande är urståndsatt att inställa sig i Stockholm, det varder härmed intygat.

Vadstena den 24 januari 1922.

Alfred Johansson
Hospitalsläkare.

§ 3.

I enlighet med därom den 18 i denna månad fattat beslut skulle nu företagas val av tio ledamöter och tio suppleanter i vart och ett av de fem tillfälliga utskott, kammaren beslutit tillsätta; och anställdes först val av ledamöter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 138 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan-nämnda personer i följande ordning:

- herr *Dalgren*,
- » *Bergström*,
- » *Öhman*,
- » *Olsson* i Mora,
- » *Paulsen*,
- » *Wallerius*,
- » *Dahlén*,
- » *Gardell*,
- » *Johansson* i Edsbyn och
- » *Björkman* i Långhem.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 4.

Härefter företogs val av ledamöter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 135 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Jonsson* i Eskilstuna,
 » *Corneliusson*,
 » *Andersson* i Katrineholm,
 » *Olsson* i Labbemåla,
 » *Brännberg*,
 » *Eurén*,
 fru *Östlund*,
 herr *Johansson* i Bro,
 » *Björnberg* och
 » *Ernfors*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 5.

Vidare företogs val av ledamöter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 130 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Eriksson* i Stockholm,
 » *Ros*,
 » *Lagerkvist*,
 » *Jeppsson*,
 » *Ericson* i Boxholm,
 » *Leffler*,
 » *Sjögren*,
 » *Karlström* i Lummelunda,
 » *Hansén* och
 » *Johansson* i Krogstorp.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 6.

Vid nu anställt val av ledamöter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades 115 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Ward*,
 » *Larsson* i Kroken,
 » *Andersson* i Höör,
 » *Gustafson* i Vimmerby,

herr *Pettersson* i Köping,
» *Andersson* i Storegården,
» *Isacsson*,
» *Månsson* i Backa,
fröken *Tamm* och
herr *Lorichs*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 7.

Härpå företogs val av ledamöter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 108 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Blomquist*,
» *Laurén*,
» *Norling*,
» *Andersson* i Rasjön,
» *Hansson* i Trollhättan,
» *Fjellman*,
» *Västberg*,
» *Johanson* i Hörninge,
» *Österström* och
» *Lindmark*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 8.

Anställdes val av suppleanter i första tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 89 godkända valsedlar, samtliga med parti-beteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Wagnsson*,
fröken *Wellin*,
fru *Thüring*,
herr *Rydström*,
» *Molin*,
» *Lundquist*,
» *Lindberg*,
» *Nilsson* i Köinge,
» *Andersson* i Kroken och
» *Lindskog*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 9.

Härefter företogs val av suppleanter i andra tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 88 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Holmberg*,
 » *Uddenberg* i Varberg,
 » *Olsson* i Mellerud,
 » *Andersson* i Kroken,
 » *Eklund*,
 fröken *Wellin*,
 herr *Herou*,
 » *Petersson* i Broaryd,
 » *Bodén* och
 » *Sundling*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 10.

Vidare företogs val av suppleanter i tredje tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 90 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Svärd*,
 » *Lundquist*,
 » *Knutsson*,
 » *Bodén*,
 » *Samuelsson*,
 » *Holmström* i Gävle,
 » *Molander*,
 » *Nilsson* i Köinge,
 » *Lundén* och
 » *Poppius*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 11.

Vid nu anställt val av suppleanter i fjärde tillfälliga utskottet avlämnades 88 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Berg* i Karlskrona,
 » *Holmström* i Gävle,
 » *Karlsson* i Grängesberg,
 » *Lundén*,
 » *Svärd*,
 » *Kinmanson*,
 » *Kilbom*,

herr *Petersson* i Broaryd,
» *Persson* i Björnsbyholm och
» *Holmgren*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 12.

Slutligen anställdes val av suppleanter i femte tillfälliga utskottet.

Därvid avlämnades 94 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Norsell*,
» *Kinmanson*,
» *Eklund*,
» *Hansson* i Bäck,
» *Andersson* i Tungelsta,
» *Uddenberg* i Varberg,
» *Spångberg*,
» *Lindgren*,
» *Rydström* och
» *Svensson* i Långelanda.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående tio paragrafer omförmälda valen.

§ 14.

Herr statsrådet *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 16, angående ändrade tjänstledighetsavdrag för viss militär personal.

Nämnda proposition bordlades.

§ 15.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 13, med förslag till sjömanslag och till lag om ändring i vissa delar av sjölagen.

§ 16.

Vidare föredrogs var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:
nr 158, av herr Osberg m. fl.; och
nr 159, av herrar Andersson i Igelboda och Borg; samt
till behandling av lagutskott motionen nr 160, av herr Lövgren
m. fl.

§ 17.

Härefter föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets memorial, nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

§ 18.

Till avgörande förelåg nu konstitutionsutskottets memorial, nr 1, med uppgift å vilande förslag till ändringar i grundlagarna.

Det under punkten 1 upptagna förslaget.

Antogs av kammaren.

Vid härfå skedd föredragning av *det under punkten 2 upptagna* Om ändring i § 16 riksdagsordningen. *förslaget till ändrad lydelse av § 16 riksdagsordningen* begärdes ordet av

Herr Olsson i Kullenbergstorp, som anförde: Herr talman! Vid flera tillfällen har jag i denna kammare uttalat som min åsikt, att de medborgerliga rättigheterna borde åtföljas av de medborgerliga skyldigheterna, och jag har icke ändrat mening på den punkten. Då jag alltid haft den åsikten, att den allmänna värnplikten varit en medborgerlig skyldighet, som staten utkrävt av vissa medborgare, kan jag icke vara med om att även denna markerade skyldighet för en medborgare tages bort ur grundlagen, så att dess fullgörande icke vidare blir ett villkor för att en medborgare skall få utöva sin rösträtt.

Det är just så, som jag förut yttrat, att jag har svårt att förstå och tro, att någon stat över huvud taget kan äga bestånd, om icke plikt känslan är levande bland dess medborgare. Man svarar: ja, det är ju i lag stadgat, att de skola fullgöra denna skyldighet. Jag tror icke så mycket på det, som står på papperet. Det är gott och väl, att så är förhållandet, men medborgarplikten framträder enligt min åsikt tydligare och i alla fall bättre, om medborgarna göra sin skyldighet blott av plikt känsla mot sitt land. Det är ju så, att man kan hava olika meningar om hur stora de medborgerliga skyldigheterna skola vara. Det kan diskuteras, men så länge de finnas kvar, anser jag, att de också skola fullgöras helt och fullt av den, som vill begagna sina medborgerliga rättigheter helt och fullt.

På grund av vad jag anført skall jag, herr talman, be att få yrka avslag på det vilande grundlagsändringsförslaget i denna punkt.

Om ändring i
§ 16 riksdags-
ordningen.

(Forts.)

Vidare yttrade:

Herr Engberg: Herr talman! Den argumentation, som den föregående ärade talaren förebragte, lade, som kammaren märkte, ingenting nytt till vad förra gången anfördes från samma håll. Såvitt jag kan se, hänger hela denna argumentation i luften. Herr Olsson i Kullenbergstorp vet mycket väl, att den som drar sig undan värnpliktens fullgörande, han tvingas med tjänliga medel till att fullgöra den, om han kan anträffas. Jag skulle vilja giva herr Olsson i Kullenbergstorp den lilla tankeställaren, om han tror, att någon, som döljer sig undan värnplikten, egentligen vågar sig fram till en vallokal, då det är val till riksdagens andra kammare? Med andra ord: redan ur denna synpunkt är detta värnpliktsstreck ingenting annat än, som herr Olsson själv nämnde, ett ord på papperet, ty det spelar ingen roll för att tvinga människor till värnpliktens fullgörande. Där har man helt andra medel. En annan sak, som herr Olsson också förbiser, är, att sedan kvinnorna nu fått sin medborgarrätt det blir en absurditet att bibehålla detta värnpliktsstreck för mennens vidkommande.

Jag vill med avseende å herr Olssons tal om pliktскänsla säga, att det är klart, att så länge den allmänna värnplikten består, man har rätt att ställa det kravet på medborgaren, att han om möjligt icke undandraget sig densamma. Men att här sammankoppla den med medborgarrätten på det sätt, som herr Olsson i Kullenbergstorp gör, är en gengångare av hela den åskådning, som låg bakom högerns och bondeförbundets uppfattning i avseende å de andra rösträttsstrecken, en åskådning som så många gånger sönderskjutits i denna kammare, att det icke lönar mödan att nu gå in därpå.

Jag her, herr talman, kort och gott att få yrka, att kammaren måtte antaga det vilande grundlagsförslaget.

Herr Lindman: Herr talman! Jag kan tyvärr icke komma med något nytt i denna fråga, liksom icke heller den förste talaren, enligt vad herr Engberg påstod, kunde göra det. Men den uppfattning, som jag har om denna sak, står fullkomligt oförändrad och har icke i någon mån rubbats därav, att inga nya argument kunna framföras. Det har efter min uppfattning icke framkommit några nya argument, som slagit ikull de påståenden, som vi gjort i denna fråga.

Herr Engberg säger: hur kan man tro, att en person vågar infinna sig vid valurnan, om han underlåtit att fullgöra sin värnplikt och således har det hotet hängande över sig, att han blir tagen och skickad till sitt regemente? Men just i detta herr Engbergs yttrande, att han icke vågar sig fram och det alltså icke blir någon röstning av för honom, ligger, menar jag, ytterligare ett skäl att det icke finnes något skäl att giva honom rätt att rösta.

Jag ser emellertid saken på ett helt annat sätt än herr Engberg. Jag anser, att fullgörandet av värnplikten är den enklaste plikt mot fosterlandet för varje medborgare, som har sig denna plikt

ålagd. Det är icke för mycket, om han fullgör denna plikt, och underlåter han detta, menar jag, att det icke finns någon anledning att giva honom rösträtt.

Om ändring af § 16 riksdagsordningen.

(Forts.)

Herr Engbergs argument, att kvinnorna nu hava rösträtt, men att de icke fullgöra värnplikt, kan jag bemöta på det sättet, att kvinnorna icke hava några skyldigheter i detta fall. Följaktligen är det endast männen, som drabbas av denna plikt, och då är det ju endast beträffande dem det kan bli fråga om ett undandragande och därmed förenad förvägran att få utöva rösträtt, när de undandraga sig plikten.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Talaren på Malmöhusbänken gjorde gällande, att de skäl, som jag framhållit, skulle hava sönderbrutits under de föregående debatterna här i kammaren. Det har jag aldrig hört, att de blivit, men de hava blivit nedvoterade av majoriteten här i kammaren, det är det hela. Intet annat har förekommit i detta fall. Våra skäl äro nog så starka. De hålla och komma nog även att hålla för framtiden.

Så sade också den ärade talaren, att det som jag yttrat hängde i luften. Jag får säga, att om det finnes en stat, där man icke håller på att medborgarna skola göra sin plikt, så kommer nog den staten — herr Engberg må säga vad han vill — att just sväva i luften, ty den har ingen bärande grundval.

Herr förste vice talmannen H a m i l t o n: Herr talman! Det kan icke vara skäl att riva upp en ny debatt i denna fråga, då ju kammaren redan tagit ställning till densamma, och de val, som ägt rum sedan beslutet fattades förra gången, giva icke vid handen, att åsikterna gå i den riktning, som angivits av herrar Olsson i Kullenbergstorp och Lindman. Jag anser mig därför ej behöva ingå på några sakskalet utan ber att få yrka, att kammaren måtte antaga det vilande grundlagsförslaget.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner först på antagande av förevarande förslag samt vidare på förkastande av detsamma, blev förslaget av kammaren antaget.

Härefter föredrogs *det under punkten 3 upptagna förslaget till ändrad lydelse av § 49 regeringsformen samt §§ 1 och 38 riksdagsordningen.* Därvid yttrade:

Om ändring af § 49 regeringsformen m. m.

Herr Lindman: Herr talman! Då kammaren nu står inför avgörandet av en mycket viktig grundlagsfråga — riksdagen antog densamma i fjol och den har sålunda nu vilat för att slutgiltigt avgöras — kan jag icke låta detta tillfälle gå förbi utan att taga till orda och göra några erinringar mot detta mycket viktiga förslag. Då frågan i fjol föranledde en lång debatt i kammaren, skall jag ingalunda besvära med att nu upptaga saken till så grundlig behandling.

Om ändring i § 49 regeringsformen m. m. som den då fick, men något måste jag likväl, herr talman, be att få säga.

(Forts.)

Jag gör den erinran mot behandlingen av detta förslag, att det icke nu föreligger och icke heller i fjol förelåg för kammaren i sådant skick, att kammaren hade en fullständig utredning om folkomröstningen framför sig. Riksdagen hade begärt en sådan. Riksdagen erhöll ett förslag i form av en motion, byggd på en kungl. kommitté, vilket förslag endast innebar ett införande i grundlagarna av konsultativ folkomröstning. Hela den betydelsefulla frågan om den avgörande folkomröstningen lämnades då helt och hållet utanför — om den fanns icke någon som helst utredning. Min uppfattning är, att man först borde avgöra själva grunderna för spörsmålet: folkomröstning eller icke folkomröstning, och att man först därefter, sedan man fått klarhet i detta genom en utredning, bestämmer sig för huruvida man vill ha båda dessa slag av folkomröstning eller det ena eller det andra. Går nu riksdagen att bifalla detta förslag, har riksdagen efter min mening så att säga givit på hand, att, när den avgörande folkomröstningen en gång kommer, den bör av riksdagen antagas. Jag frågar då: varför ha vi icke kunnat till i år få den utredning, som pågår om den avgörande folkomröstningen? De som i fjol voro närvarande i kammaren erinra sig, hurusom det framlades en motion i riksdagen, vilken, såsom jag nyss nämnde, var byggd på en utredning av en kommitté, som arbetat endast under några månader. Nu har samma kommitté arbetat under ett helt år till, och jag frågar då: har man icke från kommittén kunnat erhålla denna utredning om den avgörande folkomröstningen, innan man nu fattar det slutgiltiga och avgörande beslutet om den konsultativa?

Om själva saken vill jag säga, att införandet av folkomröstning försvagar representationens ställning enligt våra grundlagar. Det sades i fjol, att den konsultativa folkomröstningen skulle blott lämna en vägledande upplysning för folkrepresentationen i en viss fråga, när denna sedan skulle fatta sitt avgörande beslut i samma sak. Den skulle ytterst innebära en upplysning för riksdagen, och man talade så mycket om att denna upplysning avsåge icke någonting annat än vad som ligger i själva ordet »upplysning». Den skulle således vara en bland alla de olika faktorer, som inverka på riksdagen, när den går att fatta sitt beslut. Man ville veta, huru folket ställde sig till en fråga, men huruvida sedan riksdagen bifölle eller avslöge vad som vid folkomröstningen framkommit, fick bli en senare fråga. Från min sida och från dem, som tänka lika med mig, framhölls i fjol, att huru det än var med den saken skulle en folkomröstning ändock bli mer eller mindre prejudicierande, och om den omfattades av tillräckligt stort antal röstande, skulle den bli avgörande och i själva verket binda folkrepresentationens händer. Denna skulle icke kunna lämnas fri att mot folkmeningen avgöra en fråga.

Av vad som framkommit sedan dess under den valrörelse, som pågick i somras, har jag icke kunnat annat än se min uppfattning bekräftad. Redan i det frisinade partiets program fastslogs att i vida kretsar inom partiet den åsikten gjort sig gällande, att om en

majoritet av minst 60 % bland samtliga röstande uttalade sig för förbud i nykterhetsfrågan då den kommer under omröstning, denna utgång måste tillmätas politiskt avgörande betydelse. Det tillägges visserligen att den meningen icke delas av alla inom partiet, utan att andra hävda att statsmakterna stå fria. Under valrörelsen hörde vi sålunda en framstående liberal talare, herr C. G. Ekman i första kammaren, uttala, att om en sådan folkomröstning i en speciell fråga, nämligen förbudsfrågan, gäve 60 % majoritet, skulle ingenting kunna hindra, att förbudet sedermera bleve genomfört. Det är sant, att en annan liberal talare, nämligen herr Nilson i Örebro, mot detta inlade sin gensaga, i det han ansåg, att 60 % var en för svag grund att bygga på. Man ser sålunda hurusom den uppfattningen, att en viss procent skulle kunna bli avgörande, redan gör sig starkt gällande och det lär väl icke kunna förnekas, att åtskilligt talar för den uppfattningen, vi hade i fjol, nämligen att mången här i riksdagen känner sig bunden av en sådan omröstning. Detta kan jag icke vara med på. Jag anser, att folkrepresentanternas ställning, sådan den är inskriven i våra grundlagar, icke får försvagas, icke får förminskas, utan att den skall upprätthållas, och att folkets ombud i riksdagen äro de första, som böra se till att den icke blir försvagad. Efter detta kommer icke svenska folket längre att kunna sägas representeras av riksdagen, då det tillkommit ett annat moment, folkomröstningen, som kommer att försvaga representationens ställning.

När man vidare tänker på att kanske ofta långt ifrån alla, kanske ej hälften av de röstberättigade komma att deltaga i omröstningen, måste man ju säga sig, att det vägledande momentet icke heller blir så starkt, som man skulle önska.

I fjol uttalades av herr Branting, den nuvarande statsministern, att det alltid skulle komma »att kvarstå ett behov av en representation, som kan mer odelat sätta sig in i mängden av viktiga detaljfrågor», men, fortsatte han, »en del stora principiella frågor kunna och böra överlämnas åt folket självt till direkt avgörande». Den, som uttalade detta, måste följaktligen ha den uppfattningen, att folkomröstning kommer att äga rum i en del stora principiella frågor, och han måste vidare ha den meningen, att riksdagen, sådan den hittills har varit, icke skall ha den betydelse och den ställning för framtiden, som den nu har enligt den svenska grundlagen.

Det finns för övrigt icke i förslaget något bestämt om vilka frågor, som kunna dragas under folkomröstning. Det kan vara vad som helst. Det finnes icke någon bestämmelse om att det eller det slaget av frågor skall bliva föremål för folkomröstning. Nej, det kan bli vad som helst. Det är möjligt, att folkomröstning under en tid framåt icke alltför ofta kommer att tagas i anspråk — jag skulle till och med vara benägen att tro så — men intet hindrar, att praxis utvecklar sig så, att vi för framtiden begävas med folkomröstning i den ena viktiga frågan efter den andra.

Jag undrar, hur det kommer att gå vid sådana folkomröstningar, och hur det skall vara möjligt för dem, som deltaga i dem — alltså större delen av vårt folk — att kunna sätta sig in i frågor av olika

Om ändring af
§ 49 regerings-
formen m. m.
(Forts.)

innebörd, och att kunna tränga in i vad en fråga i själva verket innebär och betyder. Man kan icke lägga fram en fråga på ett så enkelt och lättfattligt sätt, att detta skall bli möjligt. Vi veta ju själva, hur vi här i riksdagen ha stor möda att studera oss in i frågorna i kungl. propositioner och i utskottsbetänkanden, för att nu icke tala om den stora mängden av kommittébetänkanden. Hur tänker man sig då kunna förenkla frågeställningen vid en omröstning, så att man kan få det enkla svaret »ja» eller »nej» på en fråga, som kanske i och för sig kan vara ganska komplicerad?

Det sades i fjol, herr talman, att folkomröstningen går fram över hela världen. Jag måste härpå gemmåla: Nej, så är det icke! Den går icke fram över hela världen. Den finns, som vi då hörde, i viss form i Förenta staterna och i Australien, men i vår egen världsdel, Europa, finns den konsultativa folkomröstningen icke inskriven i grundlagarna mer än, såsom det nämndes i fjol, i två kantoner i Schweiz. Jag kan icke finna, att någon starkare tendens i riktning mot införandet av sådan folkomröstning har gjort sig gällande.

Är det för övrigt verkligen en stark folkmening, som i vårt land ligger bakom kravet på införandet av konsultativ folkomröstning? Hade så varit förhållandet, ja, då skulle vi väl under den gångna sommarens valrörelse fått höra talas om folkomröstningen och försvar och angrepp beträffande densamma, men hur mycket därav förekom? Läste man alla de tal, som presterades ifrån de olika talarstolarna ute i landet under valrörelsen, kunde man knappast finna att folkomröstningen verkligen vore något, som drogs fram inför folket, när det skulle gå att välja sina representanter. Finns det någon, som skulle vilja påstå, att den frågan på allvar fördes fram under valrörelsen? Är det någon enda här i kammaren, som blivit vald på programmet »för eller emot folkomröstning»? Nej, herr talman, den frågan var en obetydlig fråga under valrörelsen, och följaktligen vågar jag även påstå, att det icke i Sverige finns någon allmän opinion, och knappast någon opinion alls, för folkomröstning, som skall inskrivas i grundlagarna, utan förhållandet är, att det föreligger en speciell fråga, förbudsfrågan, som man vill draga under folkomröstning, och det var också det enda, varom det talades under valrörelsen. För den sakens skull äro vi nu beredda att i grundlagen skriva in ett beslut om folkomröstning, varigenom vi ha beslutat, att fråga om företagande av konsultativ folkomröstning kan av riksdagen upptagas och beslutas i den ena eller andra frågan.

Jag anser, herr talman, att detta är en av de viktigaste författningsfrågor, som riksdagen på länge har behandlat. Jag anser, att den kommer att draga med sig mycket vittgående konsekvenser, och att det icke finns någon stark folkopinion för den. Jag vill slutligen säga, att det förnämsta och viktigaste skälet för mig dock är, att folkomröstningen försvagar representationens ställning enligt vår grundlag, såsom jag nyss har utvecklat.

På dessa grunder, herr talman, ber jag att få yrka avslag på det föreliggande förslaget.

Herr förste vice talmannen Hamilton: Herr talman! Jag skall icke heller uppriva någon debatt i detta spörsmål, men jag ber likväl att gentemot herr Lindman få säga, att jag icke kan inse, att riksdagens auktoritet förminskas genom folkomröstningens införande, då det ju är riksdagen själv, som skall besluta, om omröstning skall äga rum eller icke, och vilka frågor, som skola underkastas omröstning. Riksdagen får då taga under omprövning, huruvida folket ute i bygderna är moget att taga ställning till ett spörsmål eller ej. Det finns åtskilliga spörsmål, som äro av intresse för folkets djupa led, särskilt förbudsfrågan, som herr Lindman antydde först skulle bli föremål för folkomröstning.

Om ändring i § 19 regeringsformen m. m.
(Forts.)

Jag hemställer, att kammaren måtte antaga det vilande grundlagsförslaget.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på antagande av det förevarande förslaget, dels ock på förkastande av detsamma; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Som votering emellertid begärdes av herr Lindman, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren antager det i konstitutionsutskottets förevarande memorial nr 1 under punkten 3 upptagna förslag till ändrad lydelse av vissa paragrafer i regeringsformen och riksdagsordningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit berörda förslag.

Omröstningen utvisade 124 ja mot 45 nej; och hade alltså förslaget av kammaren antagits.

§ 19.

På förslag av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, beslöt kammaren att onsdagen den 1 nästkommande februari företaga följande val, nämligen:

val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning ävensom av tre suppleanter för samma revisorer; samt

val av dels tjugufyra valmän att, jämte ett lika antal valmän från första kammaren, utse revisorer och revisorssuppleanter vid riksbankens avdelningskontor i landsorten, dels ock sex suppleanter för de av kammaren utsedda valmännen.

§ 20.

Avgåvos följande motioner, nämligen av
 herr *Bengtsson* i Kullen *m. fl.*, nr 161, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppbörden av den progressiva kommunalskattens utjämningandel; och
 fru *Östlund*, nr 162, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av lämpligt arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter.

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 21.

Justerades protokollsutdrag.

§ 22.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att herr *Carlsson-Frosterud* på grund av sjukdom (influenta med feber) är oförmögen att deltaga i riksdagsgöromålen under en vecka intygas härmed på heder och samvete.

Stockholm den 25 jan. 1922.

Erik Uddenberg.
 Leg. Läk.

§ 23.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Månsson</i> i Backa	under 8 dagar fr. o. m. den 26 jan.,
› <i>Bodén</i>	› 6 › › › 26 ›
› <i>Hedvall</i>	› 6 › › › 26 ›
› <i>Ros</i>	› 8 › › › 27 ›
› <i>Ljungberg</i>	› 4 › › › 26 ›
› <i>Lundén</i>	› 5 › › › 26 ›
› <i>Samuelsson</i>	› 5 › › › 26 ›
› <i>Dahlén</i>	› 5 › › › 26 ›
› <i>Olsson</i> i Kalmar	› 6 › › › 30 ›
› <i>Molander</i>	› 8 › › › 27 ›
› <i>Jensen</i>	› 2 › › › 27 ›
› <i>Jeppsson</i>	› 8 › › › 28 ›
› <i>Brännberg</i>	› 7 › › › 28 ›
› <i>Andersson</i> i Kroken	› 5 › › › 27 ›
› <i>Vahlstedt</i>	› 6 › › › 26 ›
› <i>Aarnseth</i>	› 8 › › › 27 ›
› <i>Olsson</i> i Blädinge	› 6 › › › 30 ›
› <i>Carlsson</i> i Solberga	› 7 › › › 27 ›
› <i>Norsell</i>	› 8 › › › 28 ›

herr <i>Corneliusson</i>		under 3 dagar fr. o. m. den 26 jan.,		
› <i>Andersson</i> i Grimbo	› 5	›	› 28	›
› <i>Karlström</i> i Lummelunda	› 5	›	› 27	›
› <i>Janson</i> i Kungsör	› 3	›	› 26	› och
› <i>Hermelin</i>	› 7	›	› 28	› .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,5 e. m.

In fidem
Per Cronvall.